

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

materia & forma, ut intelliguntur in fieri, causant totum, ut enim intelliguntur in facto esse, simul sumpta, sunt formaliter idem quod totum, unde realiter non possunt illud causare, quia inter causam realem & effectum debet intercedere distinctio realis. Adde quod fieri rei est aliquid reale, habens existentiam realem in instanti temporis vero & reali: Ergo potest habere aliquem effectum realem: Ergo pro illo priori natura, quo gratia est in infundi, potest causare dispositiones. Cum enim fieri rei causet esse illius in facto esse, debet causare quidquid est necessarium ad ponendum factum esse: Sed dispositiones sunt necessariae ex parte subjecti ad ponendam gratiam in facto esse, & ad illam connaturaliter recipiendam: Ergo ab eodem fieri gratia, a quo ponitur eius factum esse, dispositiones ad gratiam effectivè causari debent.

199. Sed ad majorem hujus obscurissimæ & difficillimæ questionis elucidationem, & plurium argumentorum solutionem, diligenter observandum est, quod quando dicimus cum Aristotele & D. Thoma, quod causæ sunt sibi invicem causæ, & sese mutuo in diverso genere præcedunt, & subsequuntur, non intendimus quod causa materialis præcedat efficientem, sub ratione efficientis, ita ut detur mutua causalitas inter causam materialem & efficientem, quia causa efficiens in executione est prior simpliciter & omnibus modis causæ materiali, & formali; nam materialem causam transmutat, ut recipiat formam; formam verò introducit in materiam, in cuius introductione exercetur causalitas utriusque causæ materialis & formalis; materialis quidem, recipiendo formam; formalis verò, informando materiam: unde hanc utramque causalitatem prævenit causalitas causæ efficientis, cum utramque causet; adeoque nullo modo causalitas causæ efficientis est posterior causalitate materiali & formali, sed solum causa materialis & formalis, efficiens & finalis, sese mutuo in diverso genere præcedunt & subsequuntur. Patet hoc exemplo supra adducto aeris aperientis fenestram, & per eam intrantis in aulam: impulsus enim, quia concurret in genere causæ efficientis, prior est omnibus modis apertione fenestram, & introitu aeris seu ventis introitus verò aeris seu ventis, & apertio fenestram, sese mutuo præcedunt & sequuntur in genere causæ materialis & formalis; nam aer non introiret, nisi aperiretur fenestra, neque fenestra aperiretur, nisi aer introiret. Ita similiter in præsentibus dicimus quod gratia habitualis, ut est in infundi, & ut habet rationem auxilij moventis, sub qua ratione effectivè causat (radicaliter) actus contritionis & charitatis, simpliciter & omnibus modis illos præcedit, & nullo modo est illis posterior: secundum verò aliam formalitatem quam habet, nempe ut est forma efficiens subjectum, & constituens illud gratum, filium Dei adoptivum, &c. est prior & posterior illis actibus, in diverso genere causæ, eos enim præcedit in genere causæ formalis, & subsequitur in genere causæ materialis dispositivæ. Unde axioma illud, *Causa sunt sibi invicem causa*, intelligitur de causis materiali & formali, efficiente & finali, ad invicem comparatis, non verò de causa efficiente, ad materialem vel formalem comparata.

Objicies primò: Tridentinum sess. 6. cap. 5. & can. 3. & 4. dispositiones ad justificationem refert in Dei motionem, & gratiam prævenientem, excitantem, atque adjuvantem, tanquam in causam efficientem: Sed gratia excitans atque adjuvans ad producendos actus, qui ad justificationem ultimò disponunt, non est habitualis, sed actualis, nimirum auxilium quoddam transiens. Ergo ex Tridentino actus contritionis & charitatis, ultimò ad justificationem disponentes, non procedunt à gratia habituali, sed ab auxilio actuali per modum transeuntis communicato.

Confirmatur: Concilium ibidem cap. 7. alicuique dari iustitiam & gratiam habitualem, secundum propriam cuiusque dispositionem & cooperationem: At si talis dispositio effectivè procederet à gratia habituali, potius esset dicendum, dispositionem esse juxta proportionem gratiæ habitualis, quam gratiam habitualement juxta proportionem dispositionis: Ergo, &c.

Ad objectionem respondeo concessà Majori, negando Minorem: gratia enim habitualis, ut inquitur, & est in fieri, prævenientis & excitantis auxilij rationem habet, *Per eam enim* (inquit S. Doctor supra relatus) *liberum arbitrium movetur, & culpa remittitur*; Et rursus: *ipsa Dei moventis motio, est gratia infusio*. Unde licet ad actus qui justificationem antecedunt, & ad eam remota solum disponunt, requiratur aliquod auxilium, à gratia habituali realiter & entitativè distinctum, non tamen ad actus contritionis & charitatis, qui sunt dispositiones gratiam habitualement concomitantes, & ponuntur in eodem instanti quo illa infunditur: cum enim gratia habitualis possit in hoc instanti diversa obire munia, & simul movere liberum arbitrium, & sanctificare animam, atque ab ea peccatum expellere, frustra tunc admittitur aliquod auxilium realiter ab ea distinctum, nam frustra fiunt per plura, quæ possunt fieri per pauciora.

Ad Confirmationem nego etiam Minorem: nam licet gratia habitualis, ut est in infundi, & quatenus gerit munus auxilij moventis, non commensuretur uniuscuiusque dispositioni, sed potius eam efficiat, & sibi commensuret; ut tamen habet rationem habitus sanctificantis, & est in facto esse, ac perfectè communicat subjecto suum effectum formalem, datur unicuique juxta proportionem dispositionum.

Objicies secundò: D. Thomas 1. p. quæst. 62. art. 2. ad 3. dicit conversionem ad Deum clarè visum requirere gratiam consummatam; conversionem meritoriam beatitudinis, requirere gratiam habitualement; conversionem verò, quæ homo se præparat ad habendam gratiam, non requirere gratiam habitualement, sed operationem Dei moventis animam ad se. Ergo actus charitatis & contritionis, qui sunt præparativæ & dispositiones ad gratiam habitualement habendam non procedunt à gratia habituali, sed actuali. Eandem doctrinam tradit in hac parte quæst. 109. art. 6. his verbis: *Alto modo potest intelligi præparatio voluntatis humana ad consequendum ipsum gratia habitualement donum: ad hoc autem quod præparet se homo ad susceptionem hujusmodi doni, non oportet præsupponere aliquod donum habitualement*.

habitale in anima, quia sic proceditur in infinitum; sed oportet presupponi aliquod auxilium gratuitum Dei interioris animam moventis, sive inspirantis bonum proprium. Ecce quomodo D. Thomas distinguit auxilium seu donum gratiæ, à quo procedit preparatio ad gratiam habitualem habendam, à dono ipso habituali, illudque appellat auxilium Dei moventis, seu Dei motionem: motio autem Dei, in doctrina D. Thomæ, est aliqua quantitas collata per modum transcuntis, non verò ipsam gratiam sanctificantis donum.

Id confirmat Joannes à S. Thoma hic disp. 28 art. 2. ex quest. 28. de verit. art. 8. ubi D. Thomas referens sententiam asserentem, gratiam habitualem præcedere contritionem, quia mediâ contritione causat efficienter remissionem peccatorum, eam his verbis repellit: *Si gratia per actum contritionis, & fidei formata, causat remissionem culpæ, causabit eam per modum cause efficientis, quod esse non potest: nam causa effectivè destruens aliquid, prius ponitur in esse, quàm id quod destruit sit in esse, non enim ageret in eius destructionem quod jam non est: unde sequeretur, quod gratia prius esset in anima, quàm culpa esset remissa, quod est impossibile. Vide patet, quod gratia non per aliquam operationem est causa remissionis culpæ, sed per informationem subiecti.* Ex quibus verbis existimat Joannes à S. Thoma invidium argumentum desumi adversus nostram doctrinam: nam si contritio (inquit) in quantum dispositio ultima, est efficienter à gratia habituali, & illa contritio servit ad expellendum peccatum, gratia habitualis per aliquam operationem suam, scilicet per contritionem à se elicita, est causa remissionis culpæ; quod tamen expressè rejicit S. Doctor verbis relatis. Addit quod si idèd non possit (ut loquitur D. Thomas) gratia habitualis effectivè destruere peccatum, quia aliàs deberet ad ipsum supponi existens, cum non minus requiratur existentia gratiæ, ut producat ultimam dispositionem, quàm ut efficienter destruat formam contrariam; eadem ratione quâ probat D. Thomas remissionem culpæ non posse esse à gratia habituali, probatur etiam quod contritio, ut dispositio ultima ad remissionem culpæ, à gratia habituali effectivè non procedat.

Ad primum & secundum D. Thomæ testimonium respondeo, quod quando S. Doctor ait ad conversionem, per quam aliquis præparat se ad gratiam habendam, non exigat aliquam habitualem gratiam, vel loquitur de præparatione imperfecta ad gratiam, & antecedente, quæ ab actuali auxilio procedit: vel si loquatur de dispositione perfecta & concomitante, solum intendit non requiri aliam habitualem gratiam, seu donum habituale, distinctum à gratia sanctificante, quæ in instanti justificationis infunditur; aliàs (inquit) daretur processus in infinitum: vel denique solum vult excludere donum habituale per modum habitus, non verò per modum auxilij, & in infundit; & hoc vocat motionem, seu Dei moventis auxilium, quia gratia habitualis, dum infunditur, movet liberum arbitrium: unde ait hic art. 8. *Ipsi Dei moventis motio est gratia infusio.* Quod autem interpretationes istæ sint legitime, patet ex eo quod D. Thomas ait ibidem, conversionem meritoriam beatitudinis esse à gratia habituali: unde cum dispositiones simpliciter ultimæ ad gratiam, quæ sunt contritio, & dilectio Dei super omnia, sint meritorie beatitudinis, manifestum est, juxta

Tomus IV.

A ipsius principia, eas à gratia habituali procedere.

Ad tertium desumptum ex quest. 28. de verit. similiter dico, S. Thomam ibi loqui de gratia habituali, ut est in facto esse, & habet rationem habitus, & formæ justificantis; quo pacto formaliter, & non efficienter, remittit seu expellit peccatum, non verò loqui de ipsa ut est in fieri, & habet rationem auxiliij moventis: nam sub hac ratione non remittit peccatum formaliter, sed tantum efficienter, movendo liberum arbitrium, ut per actus contritionis & charitatis ad talen remissionem ultimam se disponat.

Unde ad argumentum quod Joannes à S. Thoma invidium appellat, facile respondetur, distinguendo Majorem: Si contritio, in quantum ultima dispositio, efficienter procedat à gratia habituali, per aliquam operationem suam, gratia habitualis, considerata in facto esse, & ut habet rationem habitus, & formæ justificantis, erit causa remissionis peccati, negatur: considerata præcisè in fieri, & quatenus habet rationem auxiliij moventis, conceditur. Ad id quod addit dico, ut gratia habitualis producat ultimam dispositionem ad seipsam, necessarium quidem esse quod existat, sed eo duntaxat modo quo eam producit, non verò alio quo ipsam non causat: subindeque cum non nisi ut infunditur, & ut est alicui in fieri, eam efficiat, hoc duntaxat modo, atque adeo imperfectè tantum, & vialiter, ac incompletè debere existere, non verò perfectè, completè, & in esse quieto & permanenti.

Objicies tertio cum Suare: Si actus charitatis & contritionis in instanti justificationis sunt à gratia, præsupponunt eam existentem, (cum causa efficiens causet ut existens) ac proinde ut unitam animæ; cum gratia sit accidens, & existentia accidentis sit in existentia, seu in herentia: Ergo non possunt animam disponere ad receptionem ejus in subiecto.

Sed facile responderetur ex dictis, distinguendo Antecedens: præsupponunt eam ut existentem & unitam animæ, in ratione auxiliij actualis, concedo Antecedens: in ratione habitus & formæ sanctificantis, nego Antecedens & Consequentiam: potest enim gratia habitualis prius naturâ animæ uniri per modum auxiliij moventis, ut illam ultimò præparet ac disponat per actus contritionis & charitatis, ad recipiendos effectus formales quos tribuit, ut habet rationem habitus & formæ sanctificantis.

Dices: Hujusmodi actus procedunt à gratia, tanquam à principio radicali, virtutum charitatis & penitentiae: Sed in quantum est principium radicale talium virtutum, & aliarum infusarum, habet rationem habitus, & formæ sanctificantis: Ergo tales actus procedunt à gratia, in quantum habet rationem habitus, non verò ut gerit vices auxiliij.

Respondeo gratiam, ut principium radicale virtutum infusarum, habere rationem habitus & formæ sanctificantis, sed hanc non exercere, nisi prius prioritate à quo, seu natura, & ordine executionis, exercendo rationem auxiliij moventis, radicaliter per seipsam, & formaliter per habitus infusos, qui ab ipsa emanant, ut proprietates ab essentia, ut sic præparet sibi subiectum, ut connaturaliter suum effectum formalem illi communicet.

Objicies quartò cum eodem Authore: Gratia

X 2

habij,

habituali infunditur homini, quia est contritus: Ac si contritio eliceretur ab habitu gratiæ, hæc causalis non esset vera, sed potius ita: ideo homo contritur, quia ipsi infunditur habitus gratiæ: Ergo contritio per quam homo ad justificationem ultimò disponitur, non procedit ab habitu gratiæ, sed ab auxilio actuali per modum transeuntis collato.

213. Respondeo concessã Majori, negando Minorem: cum enim gratia habitualis exerceat munus auxilii moventis, & formæ sanctificantis, utraque causalis est vera: prima quidem, intellecta de gratia ut habet rationem habitus & formæ sanctificantis; secunda verò, intellecta de eadem gratia ut gerit vices auxilij, & prout est in fieri seu infundi, ut antea explicatum est. Sicut in ordine naturali, ista causales sunt veræ, in diverso causæ genere: fenestra aperitur, quia ventus aulam ingreditur: ventus aulam ingreditur, quia fenestra aperitur. Anima unitur corpori, quia est organicum, seu ultimò dispositum ad eam recipiendam: corpus organicum est, quia anima ej unitur & ipsum informat. Corpus recipit lucem, quia est diaphanum: & est diaphanum, quia recipit lucem. Aer illuminatur, quia purgatur à tenebris: & purgatur à tenebris, quia illuminatur. Causa enim, ut supra ex Aristotele dicebamus, sunt sibi invicem causæ; unde quod causat aliquid in aliquo genere causæ, ab ipso causari & dependere potest in alio genere.
214. Objicies quintò: Homo per visionem & ambulationem non potest seipsum disponere ad habendos oculos, vel pedes, quia tales actiones effectivè procedunt à potentia visiva, vel progressiva. Calor etiam, quamvis possit esse ultima dispositio ad formam ignis, non tamen calefactio, quia à tali forma effectivè producit: Ergo similiter, si actus contritionis & charitatis à gratia habituali effectivè procedunt, non poterunt ad ipsam disponere: vel Contrà, si ad eam disponant, non poterunt ab ipsa procedere.
215. Respondeo concessã Antecedente, negando Consequentiam & paritatem. Ratio autem discriminis est, quia visio & ambulatio, cum sint actiones successivæ, non possunt fieri in instanti, unde præsupponunt in homine potentiam progressivam & visivam, non solum prioritate naturæ, & instantis à quo, sed etiam prioritate temporis & existentis: quare cum ultima dispositio ad aliquam formam, eam comitetur, & sit in subjecto in eodem instanti quo forma in ipso recipitur, implicat quòd homo per visionem & deambulationem seipsum disponat ad habendos oculos & pedes: & idem est de calefactione respectu ignis, cum illa pariter sit actio successiva, & non instantanea. Econtrà verò cum actus contritionis & charitatis sint actiones instantaneæ, & non successivæ, eliciuntur ab homine in eodem instanti justificationis, in quo gratia infunditur, eamque prioritate solum naturæ præcedunt; ideoque licet ab ipsa effectivè procedant, possunt tamen ad illam disponere, non ad modum dispositionis antecedentis, sed concomitantis: sicut calor ut octo disponit ad formam ignis, à qua profuit, ut supra ex D. Thoma vidimus.
216. Objicies sextò: Gratia justificans, etiam respectu hominis contriti, est novum beneficium Dei, ex cujus accessione penitens multum crescit & ditatur: At si illa præsupponeretur in ho-

mine, ut principium efficiens primæ contritionis, non esset novum Dei beneficium, &c. Ergo gratia habitualis non est principium efficiens primæ contritionis. Major est certa, & communiter recipitur à Theologis. Sequela etiam Minoris videtur manifesta: cum nulla forma possit esse novum donum, seu beneficium, respectu ejus qui possidet illam.

Respondeo concessã Majori, negando sequentiam Minoris: cum enim actus contritionis non mereantur primam gratiam habitualement, sed se habeant duntaxat ut dispositiones ad illam, semper est novum beneficium, Deum conferre gratiam habitualement contritionis. Quòd verò tales actus procedant efficienter ab eadem gratia, sub formalitate auxilij moventis, non tollit rationem novi beneficij; sicut non tollit novam esse actionem aut mutationem quæ introducit formam in materia disposita, quòd dispositiones concomitantes procedant efficienter ab ipsa forma. Similiter per justificationem penitens multum crescit, & ditatur, quia illa non solum importat gratiam habitualement, sed est in infundi, & gerit vices auxilij moventis, sed etiam ut est infusa, & in facto esse, & quatenus habet rationem formæ sanctificantis, & dantis esse divinum participativè; sub qua ratione causat plures effectus formales, nempe hominem sanctificare, renovare interius, donis Spiritus Sancti, & virtutibus infusis adornare, & dare illi jus ad hereditatem regni cœlestis, ex quorum accessione penitens mirum in modum ditatur.

Objicies septimò: Actus virtutis acquisitæ nequit efficienter procedere ab habitu quem causat: Ergo nec actus charitatis ab habitu charitatis infusa, ad quem ultimò disponit, subindeque nec ab ipsa gratia habituali, quæ est illius radix.

Respondeo concessã Antecedente, negando Consequentiam, & paritatem. Ratio discriminis est, quia actus virtutis acquisitæ est causa efficiens habitus, cuius dicitur causa; unde cum idem non possit esse prius & posterius in eodem genere causæ, non potest ab illo effectivè procedere: at verò primus actus charitatis ultimò disponens ad gratiam habitualement, non est causa efficiens ipsius, sed tantum dispositiva, unde non repugnat quòd ab illa effectivè procedat.

Dices, ex hac solutione sequitur, quòd saltè contritio, quæ est pars Sacramenti Penitentis, non potest effectivè procedere à gratia habituali, quæ in tali Sacramento confertur, cum illam producat effectivè, saltè instrumentaliter, & duo non possint se invicem causare in eodem causæ genere.

Respondeo hanc instantiam solum probare, quòd gratia habitualis non possit producere contritionem, quatenus est pars Sacramenti Penitentis, & virtute clavium habet vim producendi gratiam sacramentalem; non verò quòd contritio secundum se considerata, & quantum ad suam substantiam, à gratia habituali effectivè non procedat. Nam ut ait S. Doctor quæst. 28 de verit. art. 8. ad 2. Penitentia Sacramentum habet conferre gratiam, ex virtute clavium, quibus se penitens subijcit: contritio igitur si secundum se consideretur, non se habet ad gratiam, nisi per modum dispositionis; sed si consideretur in quantum habet virtutem clavium, sic sacramentaliter operatur, in virtute Sacramenti Penitentis. Quando ergo homo contritus ad Sacramentum Penitentis accedit, dupli-

duplicem recipit gratiam, unam ex opere operantis, quæ correspondet contritioni secundum se considerata; alteram ex opere operato, quæ correspondet virtuti Sacramenti; unde sacramentalis dicitur. Prima producit contritionem in genere causæ efficientis, & ab ea solum dependet in genere causæ materialis dispositivæ: secunda vero dependet à contritione, non solum ut à dispositione, sed etiam ut à causâ effectivâ instrumentali, & ideo ipsam effectivè non producit.

211. Obijcies octavo: Nulla causa efficiens dependet à sua operatione, vel effectu, in alio genere causæ, quàm finalis; unde dicitur communiter, quod omne agens est propter suam operationem: Sed causa materialis, seu dispositiva, est valde diversa à causalitate finali: Ergo gratia habitualis non potest dependere in genere causæ materialis, seu dispositivæ, ab actibus quos effectivè producit.

211. Respondeo distinguendo Majorem: Nulla causa efficiens dependet à sua operatione, vel effectu, in alio genere causæ, quàm finalis, si sit purè efficiens, concedo Majorem: si simul habeat rationem causæ efficientis & formalis, secundum diversos respectus, vel munia quæ exercet, nego Majorem: nam licet ut gerit munus causæ efficientis, non possit dependere à sua operatione, vel effectu, in alio genere causæ, quàm finalis; prout tamen habet rationem causæ formalis, ab illo causari & dependere potest in genere causæ materialis dispositivæ; ut patet in forma ignis, quæ quia non solum est causa efficiens caloris ut octo, profluentis ab ipsa per modum proprietatis, sed etiam causa formalis, ab ipso in genere causæ materialis dispositivæ dependet, non quatenus est causa efficiens ipsius (cùm causa efficiens in executione sit prior simpliciter & omnibus modis aliis causis) sed prout est causa formalis. Idem cum proportione de gratia habituali, respectu actuum contritionis & charitatis, dicendum est: licet enim ea, prout est in infundi, & gerit vices auxiliij moventis (sub qua ratione effectivè causat actus contritionis & charitatis) sit prior illis simpliciter & omnibus modis, & in nullo genere causæ, sub hac ratione & formalitate, ab illis dependeat, ut tamen est habitus, & forma sanctificans, & causa formalis justificationis, ab illis in genere causæ materialis, seu dispositivæ dependet, ut latius exposuimus in notabili, quod solutioni objectionum præmissimus: & in hoc valde hallucinantur Adversarij, dum existimant nos velle quod gratia habitualis, prout est causa efficiens actuum contritionis & charitatis, ab illis in alio genere causæ dependeat; hoc enim nunquam somniavimus, cùm pro certo habeamus, causam efficientem, ut efficiens est, à nulla alia causâ, præterquam à finali, posse pendere.

214. Obijcies ultimò: Dispositio ad augmentum gratiæ, & virtutum, non est ab ipso augmento effectivè: Ergo neque dispositio ad primam gratiam erit effectivè ab ipsâ gratia.

Respondeo dato Antecedente, negando Consequentiam, & paritatem. Ratio discriminis est, quia dispositio ad primam gratiam sanctificantem non est ipsius meritoria, dispositio vero ad augmentum gratiæ, & virtutum, illud de condigno meretur: unde cùm principium meriti non possit cadere sub merito, dispositio ad augmentum gratiæ, ab illo effectivè proce-

dere nequit, sicut dispositio ad primam gratiam habitualem, ab ipsâ effectivè producitur.

§. III

Corollaria præcedentis doctrinæ.

EX quæstis in hac disputatione inferes primò, 225. quod licet aliquando justificatio fiat in tempore, & in ea procedatur de imperfecto ad perfectum, per se tamen non requirit tempus, sed potest unico instanti fieri. Ita D. Thomas hic art. 7. ubi sic discutit, Tunc homo justificatur, cùm Deus in eius anima gratiam introducit: Sed potest eam in instanti introducere; Ergo homo potest in instanti justificari. Major patet, Minor probatur: Primò quia gratia per Spiritum Sanctum in cordibus nostris diffunditur, ut dicitur ad Rom. 5. Sed Spiritus Sanctus advenit in instanti, juxta illud Act. 2. Factus est repente de celo sonus, adveniens Spiritus vehementis: Unde Glossa Ambrosij in illud Luca 11. Abiit in montana cum festinatione: ait: Nescit tarda molimina Spiritus Sancti gratia: & Chrysostomus homil. 25. in Joann. in principio assignat differentiam internativitatem ex carne, & ex Deo, per gratiam Spiritus Sancti, quod illa indiget tempore, hæc vero perficitur in momento: Ergo Deus potest in instanti gratiam homini infundere.

Secundò probatur eadem Minor: Quod aliqua forma non statim introducatur in subiectum, provenit ex eo quod subiectum non est dispositum, & agens indiget tempore, ut disponat illud; Videmus enim in naturalibus, materiam dispositâ, formam introduci in instanti; & lucem in instanti recipi in diaphano, quia ex se est dispositum ad eam recipendam: Sed Deus non requirit aliam dispositionem in anima, ad gratiam producendam, quàm eam quam ipse facit, & hæc in instanti efficere potest: Ergo, &c. Minor probatur quoad secundam partem, prima enim supponitur ex dictis de dispositionibus ad gratiam & justificationem: Quod agens non statim disponat subiectum, provenit ex disproportione aliqua inter indispositionem subiecti, & virtutem agentis; unde quanto fortior est virtus agentis, tanto citius disponit subiectum: Sed virtus divina, cùm sit infinita, superat quamcumque indispositionem subiecti: Ergo potest quamcumque materiam in instanti disponere, ac proinde liberum arbitrium ad gratiam justificantem in instanti præparare.

Dices: Motus liberi arbitrij est electio: At electio, cùm requirat deliberationem consilij, quæ importat discursum, non potest fieri in instanti: Ergo liberum arbitrium non potest in instanti ad gratiam præparari.

Confirmatur: Ad actus liberi arbitrij, ad justificationem disponentes, necessaria est consideratio plurium, Dei scilicet, & peccati: Sed intellectus non potest simul plura intelligere: Ergo nec liberum arbitrium in instanti ad justificationem disponi.

Ad instantiam respondeo cum D. Thoma hic art. 7. ad 1. motum liberi arbitrij ad justificationem requisitum, esse consentium ad detestandum peccatum, & ad accedendum ad Deum; consensus autem potest esse in instanti, sicut & ipsa electio, quæ ad justificationem est necessaria; ut patet in Adamo, & in Angelis, qui per proprios actus, Deum omnibus aliis præeligendo, se ad gratiam disposuerunt.